Mgr Jacek Delekta

Naczyńko kultury ceramiki kreskowej kłutej znalezione w Sitnie w pow. wąbrzeskim

Un petit vase de la culture de céramique rubanée pointillée trouvé à Sitno arrondt. de Wąbrzeźno

Odbitka z Przyczynków do pradziejów Polski Zachodniej
(Pamiętnika 10-lecia Koła Prehistoryków
Studentów Uniwersytetu Poznańskiego)

19 Poznań 37

Czcionkami Drukarni Uniwersytetu Poznańskiego pod zarządem J. Winiewicza

Mgr Jacek Delekta

Naczyńko kultury ceramiki kreskowej kłutej znalezione w Sitnie w pow. wąbrzeskim

Un petit vase de la culture de céramique rubanée pointillée trouvé à Sitno arrondt. de Wąbrzeźno

Odbitka z Przyczynków do pradziejów Polski Zachodniej
(Pamiętnika 10-lecia Koła Prehistoryków
Studentów Uniwersytetu Poznańskiego)

19 Poznań 37

Czcionkami Drukarni Uniwersytetu Poznańskiego pod zarządem J. Winiewicza

MGR JACEK DELEKTA

NACZYŃKO KULTURY CERAMIKI KRESKOWEJ KŁUTEJ ZNALEZIONE W SITNIE W POW. WĄBRZESKIM.

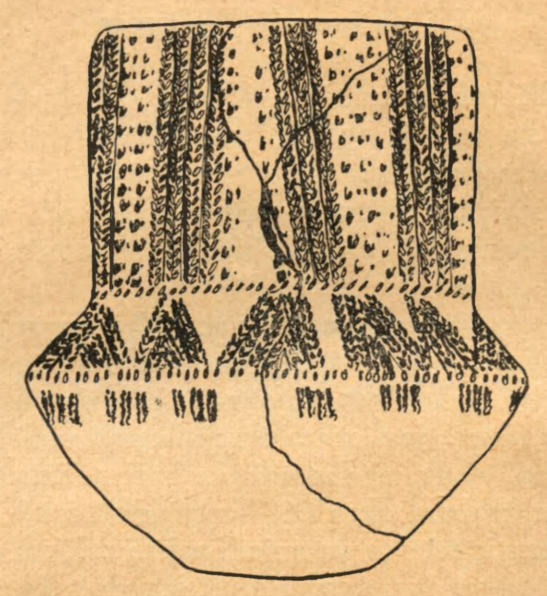
Un petit vase de la culture de céramique rubanée pointillée trouvé à Sitno arrondt. Wąbrzeźno.

W listopadzie ub. roku robotnicy, zajęci przy pracach ziemnych w Sitnie na terenie ogródków działkowych, należących do miasta Wąbrzeźna, natknęli się przypadkowo na małe naczyńko, które tylko dzięki burmistrzowi miasta Wąbrzeźna nie uległo zagładzie, lecz dostało się do Działu Przedhistorycznego Muzeum Miejskiego w Toruniu.

Niewielkie to, szaro-brązowe naczyńko, wysokość jego wynosi 10 cm, średnica otworu 7 cm, dno około 3 cm. Powierzchnia naczyńka niegdyś była gładzona starannie; dzisiaj, z powodu długiego leżenia w ziemi, jest nieco chropowata i mało spoista, tylko tu i ówdzie widać ślady jej dawnej gładkości. Brzusiec naczyńka — można tak z grubsza określić — posiada kształt dwustożkowy o wyraźnym prawie ostrym załomie. Poniżej załomu wypukły nieco brzusiec zwęża się na przestrzeni 4 cm łagodnie ku płaskiemu, nie dość wyraźnie zaznaczającemu się dnu. Od załomu w górę, na przestrzeni 2 cm brzusiec zwęża się ku podstawie wysokiej szyi, której krawędź tylko zewnątrz zagina się lekko ku wylotowi. Szyję naczyńka zdobi gęsto ornament, złożony z biegnących nieco skośnie od krawędzi aż do podstawy szyi szerokich pasm, złożonych z 3—4 żłobków jeden przy drugim, wykonanych jakimś, bliżej nam nieznanym, drobniutkim narzędziem, najprawdopodobniej cieniutkim patyczkiem o maleńkim rozwidlonym końcu. Pola między pasmami wypełniają w całości lub tylko przy krawędziach pasm drobne, nieregularne wgłębienia. Przestrzeń między podstawą szyi a załomem brzuśca wypełniają jeden tuż przy drugim trójkąty zwrócone wierzchołkami do góry, złożone z tych samych elementów co pasma na szyi. Podstawę szyi zaznacza sze-

reg maleńkich, w przybliżeniu owalnych, skośnych wgłębień, na załomie brzuśca znowuż biegnie szereg takichże samych drobniutkich wgłębień tylko pionowo ustawionych. Z pod załomu brzuśca zwisają w niewielkich do siebie odstępach grupy krótkich, pionowych żłobków.

Przełom ścian słabo wypalonego naczyńka (które było pęknięte na pół) wskazuje na glinę miałką, dobrze wyrobioną i posiada sino-czarne zabarwienie, takie same, jakie spotykamy bardzo często u naczyń wschodniej kultury puharów z lejkowatym brzegiem.



Ryc. 1. Naczyńko z ornamentyką kreskową kłutą ($^2/_3$ w. n.).

Zewnętrzną powierzchnię naczyńka pokrywa cieniutka warstewka delikatnej, szaro-brązowej glinki, która, jak to widać na przełomach, bardzo wyraźnie różni się konsystencją i kolorem od głównej masy ściany. Na podstawie tych wszystkich szczegółów można wnosić, że po wykonaniu naczyńka „na surowo" najprawdopodobniej zanurzono je w roztworze doskonale przecedzonej, delikatnej glinki, zakrywając tym sposobem szorstkości i skazy powierzchni, która teraz łatwiej nadawała się do starannego wygładzania i pokrycia misternym ornamentem.

Naczyńko z Sitna stanowi obecnie najdalej na północ Polski wysuniętą placówkę kultury ceramiki kreskowej kłutej, która,

jako młodsza faza rozwojowa ceramiki wstęgowej pochodzenia naddunajskiego, posunęła się daleko na północ wzdłuż Wisły.

Jest rzeczą charakterystyczną, że miejsce, gdzie znaleziono owo naczyńko, wykazuje glebę piaszczystą, podobnie jak i cała najbliższa okolica. Można z tego wnosić, że rolnicza ludność kultury ceramiki kreskowej kłutej osiedlała się również, z przyczyn nam jeszcze nieznanych, także na glebach lekkich, piaszczystych, mało podatnych do uprawy roli.

Mniej więcej 2 m od miejsca znalezienia naczyńka w czystym piasku (głębokość nie wiadoma), w głębokości około 1 m znajdowała się ciemna jama, wypełniona przepalonymi kamieniami polnymi i dużą ilością kawałków węgla drzewnego. W jamie nie znaleziono żadnych zabytków, rozkopano ją i zupełnie zniszczono.

Próbne prace wykopaliskowe, przeprowadzane (w marcu br.) w pobliżu miejsca znalezienia naczyńka i ciemnej jamy, nie dały żadnych wyników.

Résumé.

En automne 1936 on a trouvé un petit vase (10 cm de hauteur), avec un ornement pointillé (fig. 1), qui appartient aux trouvailles le plus avancées au nord de la céramique pointillée, représentante une phase récente de la céramique rubanée danubiennée. La population agricole de cette culture néolithique, avancée vers le Nord ne méprisait pas aussi les glèbes sablonneuses comme le démontrent les circonstances de trouvaille à Sitno. Les recherches suivantes efectuées au mois de mars 1937 n'ont pas donné des résultats.